

Handlagda brott

Att använda och tolka den nya statistiken

Brå – kunskapscentrum för rättsväsendet

Myndigheten Brå verkar för att brottsligheten minskar och tryggheten ökar i samhället. Det gör vi genom att ta fram fakta och sprida kunskap om brottslighet, brottsbekämpning och brottsförebyggande arbete, till i första hand regeringen och myndigheter inom rättsväsendet

URN:NBN:SE:BRA-654
©Brottsförebyggande rådet 2016

Författare: Lisa Westfelt
Omslag: Susanne Engman

Brottsförebyggande rådet, Box 1386, 111 93 Stockholm
Telefon 08-527 58 400, e-post info@bra.se, www.bra.se

Innehåll

Sammanfattning	3
Inledning	5
Skriftens fokus	5
Statistiken över handlagda brott	7
Begrepp och indelningsgrunder	7
Förbättringar i den nya statistiken	8
Personupplärning som verktyg för verksamhetsuppföljning.....	9
Grundläggande mönster och tolkning av resultat.....	12
1. Relationen mellan utredda och direktavskrivna brott	12
2. Andelen personupplärade brott och lagföringsprocenten	14
3. Relationen mellan lagförings- och personuppläringsprocent	16
4. Andel personupplärade bland brott med minst en misstänkt person	17
5. Andel åtalsbeslut bland personupplärade brott.....	19
6. Statistiken ger möjligheter till ytterligare analyser och jämförelser	20
Referenser	21
Bilagor	22
Bilaga 1. De utvalda brotten	22
Bilaga 2. Sammanfattande tabell.....	24

Sammanfattning

Från och med redovisningsåret 2014 publicerar Brå en ny statistikprodukt över handlagda brott, som ersatt den tidigare uppläringsstatistiken.

Statistiken över handlagda brott är ett centralt verktyg som kan användas för uppföljning av rättsväsendets arbete och för att få en översiktlig bild av handläggningen av brott. Det är därför viktigt att användarna av statistiken kan använda och tolka den. Den innehåller också en rad nya begrepp, indelningsgrunder och beräkningssätt jämfört med den gamla uppläringsstatistiken.

Denna skrift ger därför en kortfattad presentation av de begrepp och indelningsgrunder som statistiken över handlagda brott innehåller. Den ger också exempel på vilka resultatmått som kan tas fram med den nya statistiken, och diskuterar på vilket sätt och varför måtten skiljer sig mellan olika typer av brott.

För att belysa statistikens användningsområden och skillnader i personupplärningen mellan olika typer av brott, har nio brottstyper valts ut. Med hjälp av dem visas exempel på vilka typer av analyser som kan göras, och exemplifieras skillnader kring personupplärning utifrån den nya statistiken. De centrala resultaten i denna presentation sammanfattas nedan.

Relationen mellan utredda och direktavskrivna brott

Beroende på brottens karaktär och det sätt på vilket de upptäcks, är det skillnad mellan olika brott i hur stor andel som går vidare till utredning respektive direktavskrivs.

Bland de brottstyper som valts ut har stöld- och förmögenhetsbrotten (bilstöld, bostadsinbrott och bedrägeri) en större andel direktavskrivna brott än både våldsbrotten (misshandel, våldtäkt och personrån) och spanings- och kontrollbrotten (bilstöld, bostadsinbrott och bedrägeri).

Förklaringar till detta är att stöld- och förmögenhetsbrott ofta upptäcks först efter

att händelsen ägt rum, och att det sannolikt i högre grad än vid andra brott saknas vittnen och annan bevisning som gör det möjligt att starta en förundersökning.

Andelen personupplärade brott

Bland de studerade spanings- och kontrollbrotten är det en relativt stor andel brott som personuppläras (dvs. som leder till åtal, åtalsunderlåtelse eller strafföreläggande), medan motsvarande andel är väsentligt mindre vad gäller både de studerade våldsbrotten och de studerade stöld- och förmögenhetsbrotten.

Detta hänger samman med brottens karaktär. Spanings- och kontrollbrotten upptäcks oftast genom polisens eller andra aktörers arbete, och har därmed i de allra flesta fall både en skäligen misstänkt person och annan bevisning i form av beslag, vittnen, utandningsprover etc. Det blir därmed lättare att nå ett personupplärande beslut.

Lagföringsprocent

Bland alla handlagda brott finns en rad händelser som av olika anledningar varken kan eller bör utredas, t.ex. om den anmälda händelsen visar sig inte ha varit något brott, att den misstänkte är oskyldig, att polisen inte anträffar några spår eller bevisning, att det inte går att binda någon misstänkt person till brottet eller att brottet preskriberats.

För att få en mer träffsäker bild av de brottsutredande verksamheternas förmåga att personupplära brott, har ett nytt mått införts i statistiken över handlagda brott – *lagföringsprocenten*. Måttet tar hänsyn till att en del av de anmälda brotten av olika skäl direktavskrivs eller förundersökningsbegränsas. Lagföringsprocenten beräknar andelen personupplärade beslut i relation endast till de brott där man bedrivit en förundersökning, vilket alltså är de brott som bedömts vara möjliga att personupplära.

Spanings- och kontrollbrotten har en hög lagföringsprocent (här 58–82 procent),

eftersom det, bland de brott där en utredning bedrivits, är en stor andel som leder till ett personuppklarande beslut.

Bland våldsbrotten är det en stor andel där man bedrivit en utredning och det finns också relativt ofta en misstänkt person, men det är en liten andel av dessa som når ett personuppklarande beslut. Det gör att lagföringsprocenten blir väsentligt lägre för dessa brott (här 12–21 procent).

Bland stöld- och förmögenhetsbrotten är det en större andel brott som direktavskrivs. Bland de brott som faktiskt utreds är det också en liten andel som når ett personuppklarande beslut, vilket gör att lagföringsprocenten även för dessa brott blir låg (här 5–18 procent).

Relationen mellan lagförings- och personuppklaringsprocenten

Den nya statistiken innehåller alltså två olika mått på graden av personupplärning, dels lagföringsprocenten, som beskrivits ovan (andelen personuppklarade av antalet utredda brott, exklusive förundersökningsbegränsade brott), dels personuppklaringsprocenten (andelen personuppklarade av det totala antalet handlagda brott i rättsystemet).

Naturligt är att personuppklaringsprocenten ligger lägre än lagföringsprocenten, eftersom den baseras på en större bas av ärenden.

Brottskategorier med en mindre andel utredda brott får en större skillnad mellan lagförings- och personuppklaringsprocenten än andra brottskategorier.

De förmögenhetsbrott som valts ut har en relativt sett större skillnad mellan lagförings- och personuppklaringsprocenten än övriga utvalda brottstyper. Det hänger samman med i vilken utsträckning en utredning inleds och om det finns en skäligen misstänkt person.

För brottstyper där det är en mindre del som utreds och en stor del direktavskrivna brott, blir det stor skillnad mellan lagföringsprocenten (som baseras på alla utredda brott) och personuppklaringsprocenten (som baseras på alla handlagda

brott, inklusive direktavskrivna och förundersökningsbegränsade brott). Vid de utvalda stöld- och förmögenhetsbrotten råder just det förhållandet att det är en mindre andel utredda brott än vid andra brottstyper.

Andel personuppklarade brott bland brott med misstänkt person

Den nya statistiken ger även möjlighet att se hur stor andel brott som personuppläras av de brott där det finns en misstänkt person.

Brottstyper som har en hög andel utredda brott, har generellt sett också en hög andel brott med en skäligen misstänkt person.

Misshandel och våldtäkt har den lägsta andelen personuppklarade brott bland de brott där det finns en skäligen misstänkt person: 22 respektive 32 procent. Att det finns en skäligen misstänkt person registrerad under utredningen betyder alltså långtifrån alltid att utredningen leder till ett personuppklarande beslut.

Rattfylleri och butiksstöld har å sin sida högst andel personuppklarade brott bland de brott där det finns en skäligen misstänkt person: 82 respektive 72 procent.

Möjligheter till ytterligare analyser med den nya statistiken

Den nya statistiken över handlagda brott innebär en rad nya möjligheter till jämförelser med andra mått inom kriminalstatistiken, särskilt på sikt, då det kommer att finnas fler år för jämförelser.

Exempel på sådana typer av analyser är att studera utvecklingen av personupplärning och lagföringsprocent över tid, att kunna göra bättre regionala jämförelser av personupplärningen, och att sätta handlagda brott i relation till anmälningsstatistiken för att studera in- och utflöden i rättskedjan. Statistiken ökar också möjligheten till internationella jämförelser.

Inledning

En central del av rättsväsendets hantering av brott är att försöka uppnå en snabb och effektiv rättsprocess, som präglas av kvalitet och rättssäkerhet i utredningarna, och där många brott klaras upp. Att mäta i vilken grad polis och åklagare lyckas binda en person till brottet, den så kallade personuppleringen, är ett sätt på vilket effektiviteten i rättskedjan kan mätas.

Brå har sedan 1995 redovisat statistik över just personuppleringen för olika typer av brott och i olika delar av landet. Andelen brott som leder till ett personupplärande beslut, dvs. till åtal, åtalsunderlåtelse eller strafföreläggande, har generellt sett minskat under senare år (se t.ex. Brå-rapport 2015:17, s. 51). Personuppleringen har därför också varit föremål för en rad studier från Brå under de senaste åren.¹

Från och med redovisningsåret 2014 har statistiken över upplärande brott emellertid reviderats, och ersatts med en ny statistik över handlagda brott. Den målgruppsanalys som Brå genomfört (se Brå 2013b) visade bland annat att statistikens användare efterfrågade ett ökat verksamhetsfokus i statistiken, så att den bättre kan användas för att följa upp rättsväsendets verksamheter. Syftet med att revidera upplärandestatistiken har därför bland annat varit att skapa ökad användbarhet i detta avseende, men också att öka kvaliteten, höja relevansen och tillförlitligheten samt att skapa jämförbarhet med andra produkter inom brottsstatistiken som Brå ansvarar för. Målet med den nya statistiken över handlagda brott är fortfarande att ge en översiktlig bild av de brottsutredande myndigheternas handläggning av brott. De personupplärande brotten redovisas fortfarande, men också nya, mer tillförlitliga och relevanta indelningsgrunder.² Statistiken ger därmed utökade och nya möjligheter att beskriva handläggningen av brott.

Skriftens fokus

Statistiken över handlagda brott är ett centralt verktyg som kan användas för att följa upp rättsväsendets arbete och ge en översiktlig bild av handläggningen av brott. Det är därför viktigt att statistikens användare kan tolka den, och förstå varför olika typer av brott får olika resultat, utifrån de mått som statistiken innehåller. Statistiken innehåller också en rad nya begrepp, indel-

¹ Se till exempel Brå-rapport 2009:1 om personuppläring vid misshandel mellan obekanta, Brå-rapport 2012:5 om rättsväsendets hantering av ungdomsären, Brå-rapport 2013:20 om polisens syn på mängdbrott, Brå-rapport 2014:7 om handläggningstider i rättskedjan, Brå-rapport 2014:17 om personuppläring i relation till satsningen på fler poliser, Brå-rapport 2015:9 om försöksprojekt för ökad uppläring av mängdbrott, Brå-rapport 2015:17 om utvecklingen av förundersökningsbegränsning.

² För en jämförelse med den gamla uppläringstatistiken, se Brå (2015).

ningsgrunder och nya mått jämfört med den gamla uppklaringsstatistiken.

Det övergripande syftet med denna skrift är därför att dels ge en kortfattad presentation av de begrepp och indelningsgrunder som statistiken över handlagda brott innehåller, dels ge exempel och diskutera hur och varför de resultatmått som kan tas fram skiljer sig mellan olika typer av brott. Den diskussionen görs utifrån följande frågor:

- Hur ser relationen ut mellan utredda och direktavskrivna brott för olika brottstyper?
- Vad innebär det nya måttet lagföringsprocent och hur förhåller sig det måttet till personuppklaringsprocenten?
- Varför skiljer lagföringsprocenten sig åt mellan olika typer av brott?
- Varför uppvisar olika brottstyper olika stor skillnad mellan personuppklaringsprocenten och lagföringsprocenten?
- Hur ser personuppklaringen ut vid brott där det finns minst en misstänkt person i utredningen?
- Hur stor andel av de personuppklarade brotten består av åtalsbeslut?
- Vilka ytterligare analyser och jämförelser kan den nya statistiken användas till?

I skriften kartläggs därmed dels relationen mellan andelen utredda, direktavskrivna och förundersökningsbegränsade brott för de olika brott som valts ut (se nedan), dels vilka skillnader och likheter som finns i personuppklaringsprocent respektive lagföringsprocent mellan de utvalda grupperna av brott, och hur dessa skillnader kan förstås.

Tre grupper av brott för att belysa och tolka statistiken

Tre olika grupper av brott har valts ut för att presentera och diskutera statistikens mått och resultat:

- a. En grupp har karaktären **spanings- och kontrollbrott**, nämligen butiksstöld, narkotikabrott och rattfylleri.
- b. En grupp utgörs av **våldsbrott**, nämligen misshandel, våldtäkt och personrån.
- c. En grupp utgörs av **stöld- och förmögenhetsbrott**, nämligen bilstöld, bostadsinbrott och bedrägeri.

Tanken med valet av de olika brottsgrupperna är att de, var och en, innebär olika grad av interaktion mellan offer och gärningsperson, och olika grad av insatser från polisen (eller andra) för att brottet ska upptäckas. De skiljer sig också åt vad gäller huruvida det redan från början i utredningen finns någon misstänkt person. Brottsgrupperna kan därför användas för att illustrera skillnader i möjligheterna att klara upp olika typer av brott, visa på mönster i statistiken och förklara varför de olika måtten på personuppklaringsprocent skiljer sig åt mellan olika brott. Utgångspunkten för urvalet är den publicerade officiella statistiken över handlagda brott och hur brotten där delas in. I bilaga 1 beskrivs vilka lagrum som avses med varje brottstyp.

Denna skrift ger därmed varken en totalbild eller en heltäckande beskrivning av handläggningen av brott eller personuppklaringen för alla de olika typer av brott som handläggs inom rättssystemet. Den kan dock tjäna som utgångspunkt för vidare analyser av fler brottstyper.

Det datamaterial som används för beskrivningen har hämtats och sammanställts från den publicerade officiella statistiken över handlagda brott. Den finns tillgänglig på Brås webbplats. De analyser som görs är av deskriptiv art.

Statistiken över handlagda brott

Statistiken över handlagda brott omfattar en rad nya begrepp och indelningsgrunder.³ Grundenheten i den nya statistiken är antalet handlagda brott, vilket motsvarar samtliga anmälda brott där polis, åklagare eller annan utredande myndighet fattat ett beslut som avslutar handläggningen av brottet.

I den nya utformningen redovisas statistiken efter två huvudsakliga indelningar – om utredning bedrivits eller inte, samt om det finns en skäligen misstänkt person eller inte. Brotten grupperas också efter om de personupplärats, det vill säga om det fattats beslut om åtal, strafföreläggande eller åtalsunderlåtelse, och om det fattats beslut om förundersökningsbegränsning.

Vidare redovisas i den nya statistiken två olika mått för andelen personupplärade brott: dels *personuppläringsprocenten*, vilket är andelen personupplärade brott i relation till samtliga handlagda brott under ett år, dels *lagföringsprocenten*, som är andelen personupplärade brott i relation till antalet utredda brott under ett år.

Nedan förklaras statistikens begrepp och indelningsgrunder närmare.

Begrepp och indelningsgrunder

Handlagda brott

Handlagda brott motsvarar samtliga anmälda brott där polis, åklagare eller annan utredande myndighet fattat någon typ av beslut om brottet som innebär att handläggningen avslutats.⁴

Utredda brott

Utredda brott är handlagda brott där en utredning har bedrivits (förundersökning, förenklat utredningsförfarande⁵ eller utredning enligt lag (1964:167) med särskilda bestämmelser om

³ För en beskrivning av hur den nya statistiken över handlagda brott skiljer sig från den tidigare statistiken över upplärade brott, se Brå (2015).

⁴ Ibland kan det finnas flera misstänkta personer registrerade för samma brott. I statistiken redovisas då endast ett av dessa beslut för det aktuella året. Om besluten tas under två olika kalenderår redovisas de två gånger i statistiken. Antalet handlagda brott kan därför vara något fler än antalet anmälda brott under samma period.

⁵ Det finns två typer av förenklade utredningsförfaranden som i vissa fall kan användas istället för att inleda en förundersökning (enligt 23 kap. 21, 22 § Rättegångsbalken). Vid en *förenklad utredning* utreds ärendet och slutredovisas direkt till åklagaren utan att en förundersökning har genomförts. Det går också i vissa fall att redovisa vissa ärenden genom *förundersökningsanteckningar*, då förundersökningen redovisas utan att ett fullständigt förundersökningsprotokoll tas fram (RIR 2010:10).

unga lagöverträdare (LUL)) och beslut om brottet har fattats under redovisningsåret.

Direktavskrivna brott

Direktavskrivna brott är handlagda brott där det under redovisningsåret har fattats beslut om att inte inleda en utredning.

Förundersökningsbegränsade brott

Förundersökningsbegränsade brott är handlagda brott där man fattat beslut om att inte inleda förundersökning eller att förundersökningen ska läggas ner. Syftet med förundersökningsbegränsning är att använda samhällets resurser för utredning så effektivt som möjligt. Det vanligaste skälet till detta är att en person är misstänkt för många brott och att polis eller åklagare bedömer att fortsatt utredning av ett eller flera av dessa brott inte skulle få någon, eller mycket liten, betydelse för en eventuell påföljd för den samlade brottsligheten i utredningen.

Brott med misstänkt person

Brott med misstänkt person är sådana där minst en skäligen misstänkt person har varit registrerad på brottet vid tidpunkten för beslutet.

Personupplklarade brott

Personupplklarade brott är brott där ett beslut om åtal, strafföreläggande eller åtalsunderlåtelse har fattats.⁶

Personupplklaringsprocent

Personupplklaringsprocenten är andelen personupplklarade brott av alla handlagda brott.

Lagföringsprocent

I och med revideringen av statistiken infördes ett nytt mått – lagföringsprocenten – som ett komplement till personupplklaringsprocenten. Måttet redovisar antalet personupplklarade brott under ett år i procent av antalet *utredda* brott (exklusive förundersökningsbegränsade brott) under samma period. Det innebär att man får ett mått på personupplklaringen i relation till de brott som faktiskt har bedömts som möjliga att utreda, och där en förundersökning bedrivits.

I samtliga handlagda brott ingår anmälda händelser som inte är brottsliga, eller som det av andra anledningar är omöjligt eller mycket svårt att utreda och binda en misstänkt person till. Dessa brott direktavskrivs oftast. Genom att beräkna lagföringsprocenten på de utredda brotten, det vill säga de brott som bedömts vara möjliga att personupplklara, ges en mer träffsäker bild av de brottsutredande verksamheternas förmåga att personupplklara brott. Även bland de utredda brotten finns dock en viss del som inte är möjliga att personupplklara, exempelvis där utredningen visar att handlingen inte är ett brott eller att den som misstänks har avlidit.

Förbättringar i den nya statistiken

Som tidigare nämnts är den nya statistiken över handlagda brott en revidering av den tidigare statistiken över upplklarade brott, och ersätter därmed denna. Ändamålet med den nya statistiken är, liksom med tidigare upplklaringsstatistik, att ge en översiktlig bild av de brottsutredande myndigheternas handläggning av brott. Syftet med revideringen har främst varit att höja

⁶ De handlagda personupplklarade brotten kan redovisas flera gånger i statistiken, men endast en gång per kalenderår. Det gäller i de fall ett beslut om exempelvis åtal har fattats under olika år, mot olika misstänkta personer, för samma brott.

statistikens relevans och tillförlitlighet.

- **Totalbild istället för en delmängd av brotten**

En förbättring i den nya statistiken är att den redovisar en *totalbild* över samtliga anmälda brott⁷ där man under redovisningsåret har tagit ett beslut som innebär att handläggningen av brottet avslutas. I den tidigare statistiken redovisades endast en delmängd av de beslutade brotten, så kallade uppklarade brott, medan så kallade ouppklarade brott inte redovisades. Med den nya statistiken inkluderas alltså samtliga anmälda brott där man under redovisningsåret har fattat ett beslut som innebär att handläggningen av brottet avslutas.

- **Mer relevanta och tillförlitliga indelningar**

En annan förändring är att mer relevanta och tillförlitliga indelningar av de handlagda brotten har införts. I den nya utformningen redovisas statistiken som tidigare nämnts efter två övergripande indelningar: dels efter om brotten har direktavskrivits eller om de har utretts, dels efter om det finns minst en registrerad skäligen misstänkt person för brotten eller ej. Därutöver indelas de handlagda brotten även efter om de förundersökningsbegränsats eller personuppklarats.

- **Ett nytt och mer relevant mått – lagföringsprocenten**

I och med revideringen lanserades det nya måttet lagföringsprocenten, som fungerar som ett komplement till personuppklaringsprocenten och ger en mer träffsäker bild av de brottsutredande verksamheternas resultat, eftersom den beräknar personuppklaringen i relation till de brott där man faktiskt bedrivit en utredning, och inte till dem som direktavskrivits eller förundersökningsbegränsats.

- **Jämförelser bakåt i tid är fortfarande möjliga**

Redovisningarna av antalet uppklarade brott respektive tekniskt uppklarade brott upphör i och med införandet av statistiken över handlagda brott. Däremot redovisas personuppklaringsprocenten även i den nya statistiken. En justering har dock gjorts så att personuppklaringen beräknas i relation till de handlagda brotten, istället för till de anmälda brotten. Justeringen har sammantaget en marginell påverkan för resultatet. För att möjliggöra jämförelser bakåt i tiden redovisar Brå uppgifter enligt både den gamla och den nya definitionen av personuppklarade brott.

Personuppklaringsstatistik som verktyg för verksamhetsuppföljning

Personuppklaringsstatistiken är sedan länge ett av de centrala verktygen i uppföljningen av polisens och åklagarnas verksamhetsresultat. Den kan användas för att beskriva och följa upp den brottsutredande verksamheten på olika sätt. Exempelvis över tid, för att se om andelen brott som klaras upp minskar eller ökar, eller för jämförelser mellan olika delar av landet. Den kan även användas som en utgångspunkt för att sätta mål för verksamheten – var finns potential till förbättringar? Genom att jämföra den egna verksamheten med andra på regional nivå, kan polisen och åklagarna använda personuppklaringsstatistiken för att på olika sätt utvärdera sin egen verksamhet i relation till andras och se hur de förhåller sig till dem med bäst resultat.

Personuppklaringsstatistiken är dock endast en mycket grov indikator på polisens och åklagarnas förmåga att lagföra brott, och kan bara utgöra ett led för bedömningar av effektiviteten i rättskedjan. Det finns en rad andra aspekter på effektivitet och resultat som också behöver vägas in

⁷ Oavsett när brottet är anmält.

i en mer heltäckande bedömning, såsom till exempel handläggningstider, genomströmning av ärenden, kvalitet i utredningar, förändrade beviskrav, hur de inblandade parterna (t.ex. brottsoffer) upplever processen, polisens bemötande, allmänhetens förtroende för polisen, hur arbetet bedrivs i relation till resurser och kostnader m.m. Personuppklaringen är därmed *en* av många aspekter på effektivitet och kvalitet i polisens och åklagarnas arbete.⁸

En rad faktorer påverkar möjligheterna till personuppklaring

Det finns också många faktorer som påverkar möjligheterna att binda en person till ett brott och uppnå ett personuppklarande beslut. Några exempel som kan påverka detta är ett förändrat inflöde av anmälda brott (en förändrad ärendebelastning), den anmälda brottslighetens sammansättning (sannolikheten för att ett brott ska klaras upp varierar mellan olika brotstyper), ärendenas karaktär, organisatoriska aspekter (t.ex. personalomsättning och arbetssätt), förändringar i beviskraven från åklagare och domstolar (t.ex. ökade krav på teknisk bevisning), åldersfördelningen bland gärningspersoner och antalet misstänkta per brott (ju fler misstänkta personer, desto mer resurser krävs i normalfallet).

När man bedömer polisens resultat i form av personuppklaring är det viktigt att ta hänsyn till vilka förväntningar på personuppklaring som kan vara rimliga för en viss brottstyp eller verksamhet. En del av de anmälda brotten varken kan eller bör utredas. Det finns till exempel ingen anledning att fullfölja en förundersökning om det framkommer att den anmälda händelsen inte var något brott, att den misstänkte är oskyldig, att man inte anträffat några spår efter gärningspersonen, om den misstänkte avlidit eller om brottet hunnit preskriberas. Om den misstänkte är under 15 år är brottet inte heller lagföringsbart, eftersom straffmyndighetsåldern är 15 år. Av detta skäl beräknas det nya måttet lagföringsprocenten endast på de brott där utredning bedrivits (se vidare nedan).

Förundersökningsbegränsning och lagföringsprocent

För att inte utreda saker i onödan, och för att i förlängningen kunna lägga resurser på att utreda och lagföra mer allvarlig brottslighet, kan polis och åklagare i vissa fall använda sig av så kallad förundersökningsbegränsning. Då beslutar man att inte inleda förundersökning eller att lägga ned förundersökningen.

En förundersökning behöver inte inledas eller kan läggas ner, om en fortsatt utredning skulle kräva orimligt stora kostnader i förhållande till sakens betydelse, eller om det kan antas att brottet inte kommer att leda till åtal (23 kap. 4 a § rättegångsbalken). Utrymmet för att använda förundersökningsbegränsning är sannolikt som störst när en person är misstänkt för många brott. Förundersökningsbegränsning kan då användas för att koncentrera resurserna till de mest väsentliga delarna, under förutsättning att de brottsmisstankar som förundersökningsbegränsas (och alltså inte utreds vidare) skulle få ingen eller mycket liten påverkan på det samlade straffvärdet och den påföljd som sannolikt kommer att utdömas för övriga brott.

Användningen av förundersökningsbegränsning kan påverka personuppklaringen, eftersom fler eller färre brott kan bli föremål för lagföring beroende på i vilken utsträckning polis och åklagare använder möjligheterna till förundersökningsbegränsning. Brott som hade kunnat leda till ett personuppklarande beslut om man hade fullföljt utredningen, blir istället ärenden där förundersökningen inte inleds eller läggs ner. En ökad användning av förundersökningsbegränsning kan därför göra att andelen personupklarade brott minskar, och det kan se ut som en negativ utveckling – trots att det kan vara önskvärt och adekvat att just förundersökningsbegränsa brott för att koncentrera resurserna till det mest väsentliga (se vidare Brå

⁸ Ett exempel på ett mer utvidgat sätt att mäta effektiviteten är i England där man utvecklat ett system för jämförelser av olika polismyndigheter där man använder sig av fler faktorer: anmälda brott, kvaliteten i polisens arbete (mäts med dels andelen nöjda brottsoffer, dels andelen upklarade brott), polisens kostnader i relation till antalets invånare i området och antalet anställda i relation till antalet invånare (se Brå 2014:17 sid 130-132).

2015b).

Det nya måttet lagföringsprocenten, som infördes i och med statistiken över handlagda brott, tar hänsyn till just detta med förundersökningsbegränsade brott. Måttet redovisar antalet personupplärade brott i relation till antalet brott som utretts – *förutom* de förundersökningsbegränsade brotten, som alltså tas bort ur beräkningen. Det innebär att andelen personupplärade brott inte beräknas i relation till de brott som lagts ner under förundersökningens gång på grund av att de förundersökningsbegränsats, utan endast i relation till de brott som faktiskt utretts, bedömts vara möjliga att personupplära och lett fram till ett avslutande beslut. Lagföringsprocenten ger därmed en mer träffsäker bild av de brottsutredande verksamheternas förmåga att personupplära brott än personuppläringsprocenten.

Grundläggande mönster och tolkning av resultat

I detta avsnitt ges fem exempel på mått och skärningar som kan användas för att belysa handläggningen av brott och hur resultaten i statistiken kan tolkas, med ett särskilt fokus på tolkningen av personuppklaringen. De fem aspekterna är 1) relationen mellan utredda och direktavskrivna brott, 2) andelen personuppklarade brott och lagföringsprocenten, 3) relationen mellan lagföringsprocent och personuppklaringsprocent, 4) andelen personuppklarade brott bland brott med en misstänkt person samt 5) andelen åtalsbeslut bland personuppklarade brott.

Sist i detta avsnitt presenteras några exempel på möjligheter till ytterligare analyser utifrån statistiken om handlagda brott.

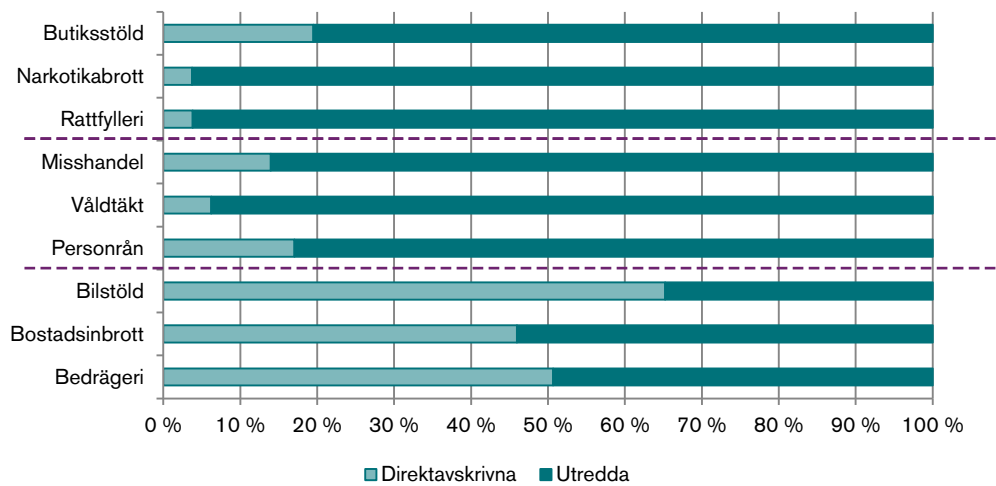
I bilaga 2 presenteras en sammanfattande tabell för de nio utvalda brottstyperna, där bland annat lagföringsprocenten, personuppklaringsprocenten och andelen med en skäligen misstänkt person återfinns.

1. Relationen mellan utredda och direktavskrivna brott

En aspekt som kan belysas med den nya statistiken är relationen mellan utredda och direktavskrivna brott, för olika brottskategorier. Av de brott som kommer till rättsväsendets kännedom är det inte alla som sedan utreds. En del skrivs av direkt på grund av att polisen bedömer att spaningsuppdrag saknas och att brottet inte kommer att vara möjligt att utreda. Det kan saknas vittnen eller bevisning i övrigt, ibland har brottet begåtts utomlands. Det visar sig också att en del av de händelser som anmäls till polisen och handläggs inte är brott över huvud taget.

Bland de brottstyper som valts ut för denna skrift, skiljer det sig åt hur stor andel som direktavskrivs respektive utreds. De utvalda spanings- och kontrollbrotten (butiksstöld, narkotikabrott och rattfylleri) samt våldsbrotten (misshandel, våldtäkt och personrån) har alla en mindre del direktavskrivna brott, under 20 procent. För stöld- och förmögenhetsbrotten (bilstöld, bostadsinbrott och bedrägeri) är andelen direktavskrivna brott väsentligt större, mellan 46 och 65 procent. Se figur 1.

Figur 1. Andelen direktavskrivna respektive utredda brott, inkl. FU-begränsade brott. År 2014.

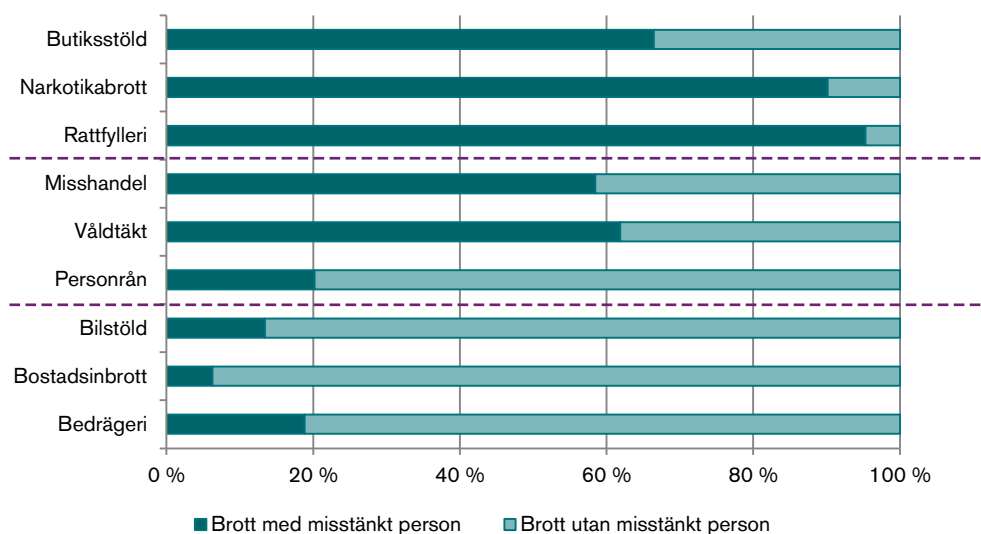

Skillnaderna mellan olika brott, i hur stor andel som direktavskrivs respektive går vidare till utredning, beror till stor del på brottens karaktär. Narkotikabrott och rattfylleri är brott som till största delen upptäcks genom polisens arbete, och har därmed ett bättre utgångsläge för utredning än många andra typer av brott. Det finns oftast en skäligen misstänkt person (för 90–95 % av de handlagda brotten, se figur 2) samt bevisning i form av utandnings-, urin- eller blodprov, beslag av narkotika etc. Butiksstölder upptäcks i många fall genom insatser från butikskontrollanter, väktare/ordningsvakter eller butikspersonal och har då ofta goda möjligheter att utredas (minst en skäligen misstänkt person finns i 66 procent av de handlagda brotten, se figur 2).

Våldsbrott, som misshandel och våldtäkt, innebär en hög grad av interaktion mellan gärningsperson och offer. Vid dessa brott är det, precis som vid spanings- och kontrollbrotten, en relativt sett liten del som direktavskrivs. I många fall finns minst en misstänkt person (58 och 62 procent vid misshandel och våldtäkt). Dessa brott kan dock vara svårutredda av andra orsaker, som till exempel att ord står mot ord, brist på bevisning och att det saknas vittnen (t.ex. vid våldtäkt och misshandel som inte sker i offentlig miljö). Personrån har också en hög grad av interaktion mellan gärningsperson och offer, men här är andelen brott med minst en misstänkt person lägre, omkring 20 procent (se figur 2).

Stöld- och förmögenhetsbrotten (bilstöld, bostadsinbrott och bedrägeri) skiljer sig åt från övriga utvalda brott, genom att det är en större andel som direktavskrivs. Det är mindre vanligt att det finns en skäligen misstänkt person i utredningen (6–19 procent) än vid övriga brott (utom personrån). Brotten upptäcks också ofta när själva brottshändelsen är över, och det är rimligt att anta att det oftare saknas vittnen och annan bevisning, vilket gör att det oftare saknas spaningsuppslag.

Figur 2. Andel brott med och utan skäligen misstänkt person bland handlagda brott. År 2014.

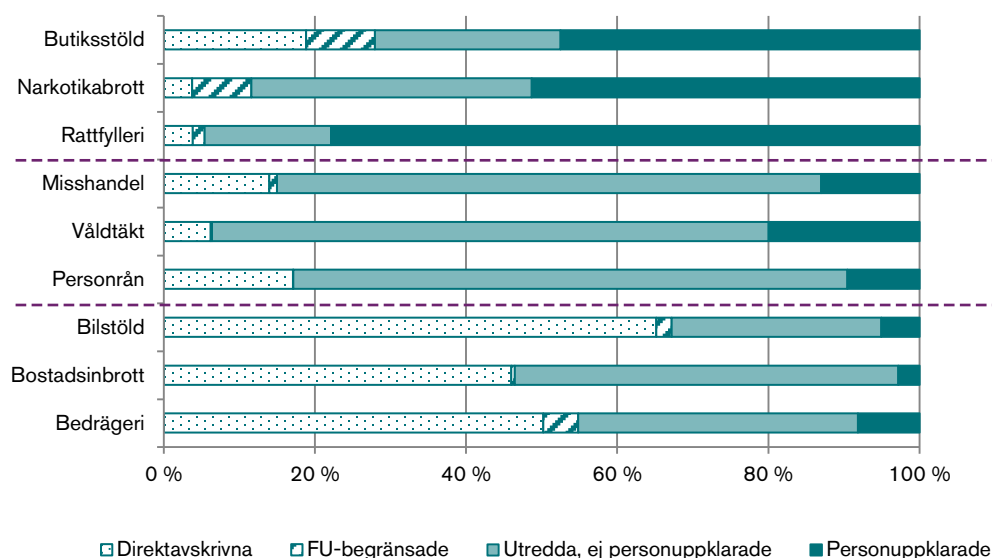

2. Andelen personuppljade brott och lagföringsprocenten

Statistikens kanske främsta användningsområde handlar om att belysa personuppljeringen för olika brottskategorier. Personuppljeringen kan ses som ett grovt mått på de brottsutredande myndigheternas förmåga att binda en gärningsperson till de brott som anmäls och utreds. De utvalda brotten skiljer sig dock åt vad gäller hur stor andel som blir personuppljad (det vill säga att det fattas beslut om åtal, åtalsunderlåtelse eller strafföreläggande).

Bland spanings- och kontrollbrotten (butiksstöld, narkotikabrott och rattfylleri) är andelen som personuppljaras av samtliga handlagda brott (*personuppljningsprocenten*) relativt sett stor (48–78 %), medan den är väsentligt mindre (10–13 % respektive 3–8 %) vad gäller de utvalda våldsbrotten (misshandel, våldtäkt och personrån) och de utvalda stöld- och förmögenhetsbrotten (bilstöld, bostadsinbrott och bedrägeri). Se figur 3.

Figur 3. Andel direktavskrivna, FU-begränsade, utredda (ej personuppljade) samt personuppljade brott. År 2014.

Att en relativt sett stor andel av spanings- och kontrollbrotten (butiksstöld, narkotikabrott och rattfylleri) personuppljaras hänger samman med de faktorer som tidigare nämnts gällande

brottens karaktär. De kommer ofta till rättsväsendets kännedom genom polisens och andra aktörers spanings- och kontrollarbete. Därmed har en stor del av dem en skäligen misstänkt person i utredningen och det finns tillgång till annan bevisning.

Vid butiksstöld och narkotikabrott är det en förhållandevis stor andel brott som förundersökningsbegränsas (se figur 3). Att brott förundersökningsbegränsas innebär att man av effektivitetsskäl beslutat att inte inleda någon förundersökning eller att lägga ner förundersökningen, till exempel då brottet skulle få mycket liten eller ingen betydelse för en eventuell påföljd för andra brott som personen misstänks för.

Lagföringsprocenten

Med den nya statistiken över handlagda brott infördes som nämnts ett nytt mått – *lagföringsprocenten*. Eftersom exempelvis användningen av förundersökningsbegränsning påverkar personupplagningen, tar detta nya mått hänsyn till detta genom att det beräknar antalet personupplagade brott i relation till antalet *utredda* brott, det vill säga där en förundersökning eller förenklad utredning bedrivits⁹ (exklusive de brott som förundersökningsbegränsats under utredningens gång). Det innebär att personupplagningen beräknas i relation till de brott som faktiskt utretts och bedömts vara möjliga att personupplagade. Bland de brott där en förundersökning bedrivits och som alltså räknas som utredda, skiljer det sig åt mellan de utvalda brotten vad gäller hur stor andel som blir personupplagade.

Bland de utvalda spanings- och kontrollbrotten (butiksstöld, narkotikabrott och rattfylleri) är det som tidigare redovisats en stor andel av brotten för vilka en utredning bedrivits (se figur 1). Det är också som tidigare konstaterats en stor andel för vilka utredningen resulterar i ett personupplagande beslut (se figur 3). Att andelen personupplagade brott är stor bland de utredda innebär att lagföringsprocenten blir relativt sett hög för dessa typer av brott; mellan 58 och 82 procent av de utredda brotten i dessa kategorier personupplagades 2014.

Bland de utvalda våldsbrotten (misshandel, våldtäkt och personrån), är det som tidigare visats en stor andel där man bedrivit en förundersökning och som alltså räknas som utredda brott (över 80 procent, se figur 1). Trots det är det en mindre del som faktiskt går till ett personupplagande beslut (se figur 3 ovan). Att det är en liten andel som personupplagade bland de utredda brotten innebär att lagföringsprocenten blir lägre för dessa typer av brott, mellan 12 och 21 procent år 2014. Att en utredning bedrivits betyder alltså inte att en stor del av dessa brott också personupplagade, trots att det i relativt många fall finns minst en skäligen misstänkt person i utredningen¹⁰ (se vidare under avsnitt 4, *Andel personupplagade brott bland brott med minst en misstänkt person*).

När det gäller de utvalda stöld- och förmögenhetsbrotten (bilstöld, bostadsinbrott och bedrägeri) är det också en mindre del som personupplagade. I dessa kategorier är det också en liten del där det finns en skäligen misstänkt person i utredningen. Som tidigare konstaterats är det många av dessa brott som direktavskrivs, och andelen brott som utreds är mindre än bland de utvalda våldsbrotten, omkring 35–55 procent (se figur 1). Det gör att lagföringsprocenten även för dessa brott hamnar i en lägre nivå än exempelvis spanings- och kontrollbrotten. Mellan 5 och 18 procent av de utredda brotten personupplagades i dessa kategorier 2014.

I tabell 1 redovisas lagföringsprocenten för de utvalda brottskategorierna, det vill säga andelen personupplagade brott av dem där utredning bedrivits.

⁹ Alternativt förenklat utredningsförfarande, förundersökningsanteckningar eller utredning enligt lag (1964:167) med särskilda bestämmelser om unga lagöverträdare (LUL).

¹⁰ Handläggning av brott som avslutas för att den misstänkta personen är yngre än 15 år räknas inte som personupplagade brott. Dessa beslut är relativt sett vanligare för brottstyper där gärningspersonerna ofta är minderåriga, vilket exempelvis gäller misshandel mot person 7–14 år. Detta kan i viss mån påverka antalet brott som räknas som personupplagade vid misshandel.

Tabell 1. Lagföringsprocent, dvs. andel personupplklarade brott av de utredda brotten. År 2014.

	Lagföringsprocent
Spanings- och kontrollbrott	
Butiksstöld	66
Narkotikabrott	58
Rattfylleri	82
Våldsbrott	
Misshandel	15
Våldtäkt	21
Personrån	12
Stöld- och förmögenhetsbrott	
Bilstöld	15
Bostadsinbrott	5
Bedrägeri	18

3. Relationen mellan lagförings- och personupplklaringsprocent

En annan möjlig skärningspunkt i den nya statistiken handlar om relationen mellan det nya måttet lagföringsprocenten och personupplklaringsprocenten, som främst använts tidigare.

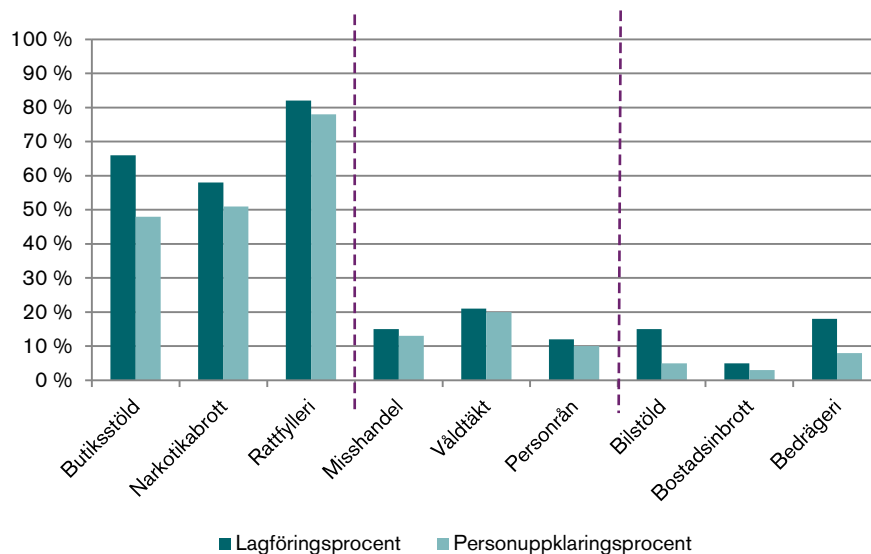
Som en följd av att olika stor andel av de utredda brotten personupplklasas, skiljer sig alltså nivån på lagföringsprocenten mellan de utvalda brottstyperna. Detsamma gäller som vi konstaterat personupplklaringsprocenten, vilket ju är andelen personupplklarade brott av alla brott som handlagts i rättssystemet.

Personupplklaringsprocenten ligger naturligt sett lägre än lagföringsprocenten, eftersom den beräknar andelen personupplklarade brott i relation till alla brott som handlagts i rättssystemet, medan lagföringsprocenten beräknar andelen personupplklarade brott i relation till den del av alla handlagda brott som faktiskt utretts. Att brottstyperna skiljer sig åt gällande hur stor andel av alla handlagda brott som utreds, resulterar i att det är *olika stor skillnad* mellan lagförings- och personupplklaringsprocenten för de utvalda brottstyperna.

Att relationen mellan lagförings- och personupplklaringsprocenten skiljer sig åt mellan olika typer av brott hänger alltså i stor utsträckning samman med i vilken utsträckning en utredning inleds och om det finns en skälig misstänkt person. Spanings- och kontrollbrotten har till exempel en väsentligt högre lagförings- och personupplklaringsprocent än övriga utvalda brott, eftersom man personupplklarar de flesta brott som man utreder. Det i sin tur hänger samman med faktorer som tidigare nämnts, som att det vid spanings- och kontrollbrotten ofta finns en misstänkt person redan vid anmälan och att det också ofta finns annan typ av bevisning, såsom beslag, utandningsprover, vittnen etc.

De utvalda spanings- och kontrollbrotten (butiksstöld, narkotikabrott och rattfylleri) har en i sammanhanget hög andel utredda brott, och också en i sammanhanget hög nivå på både lagförings- och personupplklaringsprocenten (se figur 4). Det innebär att en relativt stor andel av de utredda brotten personupplklasas (lagföringsprocenten, 58–82 procent). Personupplklaringsprocenten ligger naturligt sett lägre, då den ju beräknas i förhållande till alla handlagda brott. Att det är en större skillnad mellan de två måtten för butiksstölder hänger samman med att det är en mindre andel av dessa brott som utreds jämfört med narkotikabrott och rattfylleri (se figur 4). Skillnaden mellan lagföringsprocenten och personupplklaringsprocenten blir därmed större för butiksstölder än för övriga spaningsbrott.

Figur 4. Lagföringsprocent och personuppläringsprocent. År 2014.

De utvalda våldsbrotten (misshandling, våldtäkt och personrån) har en lägre nivå på lagföringsprocenten, mellan 12 och 21 procent. Det är alltså en mindre del av de brott som utreds som personuppläras, trots att det i en relativt stor del finns en skäligen misstänkt person. Skillnaden mellan lagföringsprocenten och personuppläringsprocenten är liten för dessa brott, vilket beror på att det är en relativt stor del av brotten som utreds. Därmed blir det inte så stor skillnad på att beräkna andelen personupplärade brott bland samtliga handlagda brott respektive bland de utredda brotten.

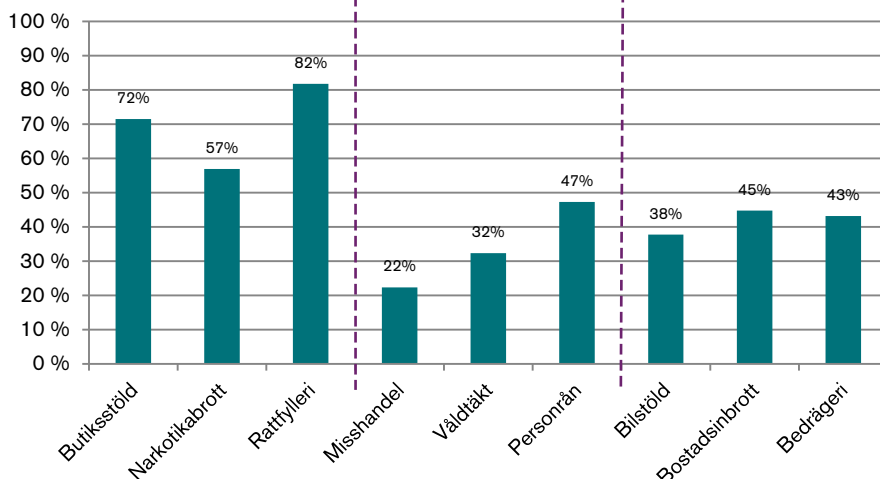
Vid stöld- och förmögenhetsbrotten (bilstöld, bostadsinbrott och bedrägeri) är andelen personupplärade brott väsentligt lägre än för spanings- och kontrollbrotten. Dessutom är det stor relativ skillnad mellan lagföringsprocenten och personuppläringsprocenten. Det hänger samman med att det är en mindre del av de handlagda brotten som utreds (se figur 4) än vid övriga utvalda brott, och det blir därmed stor skillnad om antalet personupplärade brott sätts i relation till antalet utredda brott (lagföringsprocenten) eller till antalet handlagda brott (personuppläringsprocenten).

4. Andel personupplärade bland brott med minst en misstänkt person

Den nya statistiken över handlagda brott möjliggör även andra nya skärningspunkter för statistiken. Ett exempel är att det är möjligt att se hur stor andel brott som personuppläras där det finns minst en misstänkt.

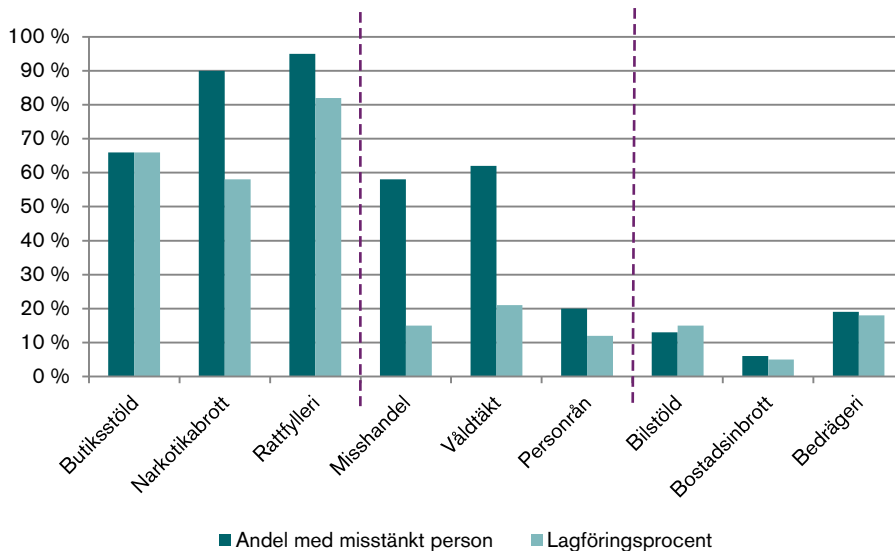
Även bland de brott där det finns en skäligen misstänkt person skiljer det sig mellan de utvalda brottstyperna i hur stor andel som personuppläras. Störst andel personupplärade brott bland sådana med en skäligen misstänkt person är det för spanings- och kontrollbrotten. Mellan 57 och 82 procent av dem personuppläras. Se figur 5.

Figur 5. Andel personuppljade brott bland brott med skäligen misstänkt person. År 2014.

Misshandel har den lägsta andelen (bland de här utvalda brottstyperna) personuppljade brott bland de brott som har en skäligen misstänkt person, 22 procent. Det är alltså en stor del av brotten med en skäligen misstänkt som läggs ner under utredningens gång, vilket redan tidigare konstaterades i samband med diskussionen om lagföringsprocenten ovan. I viss mån gäller det även våldtäkt, där andelen som leder till personuppljaring är 32 procent i de fall där det finns en skäligen misstänkt person. Att det finns en person registrerad som skäligen misstänkt betyder alltså inte att utredningen oftast leder till ett personuppljarende beslut, vilket som tidigare nämnts kan hänga samman med bevissvårigheter vid misshandel och våldtäkt (exempelvis att ord står mot ord, att det saknas vittnen eller annan bevisning). Brå har dock också i tidigare studier konstaterat att det, åtminstone vid misshandel mellan obekanta, finns en stor andel ärenden där polisen i realiteten aldrig vidtagit någon utredningsåtgärd efter att man inlett förundersökningen. Brås bedömning var att antalet personuppljade ärenden skulle kunna öka betydligt om fler så kallade givande utredningsåtgärder följdes upp i utredningarna (se vidare Brå 2007 och Brå 2009). Vid dessa brott blir också lagföringsprocenten därmed låg, trots en hög andel brott med minst en misstänkt person, se figur 6.

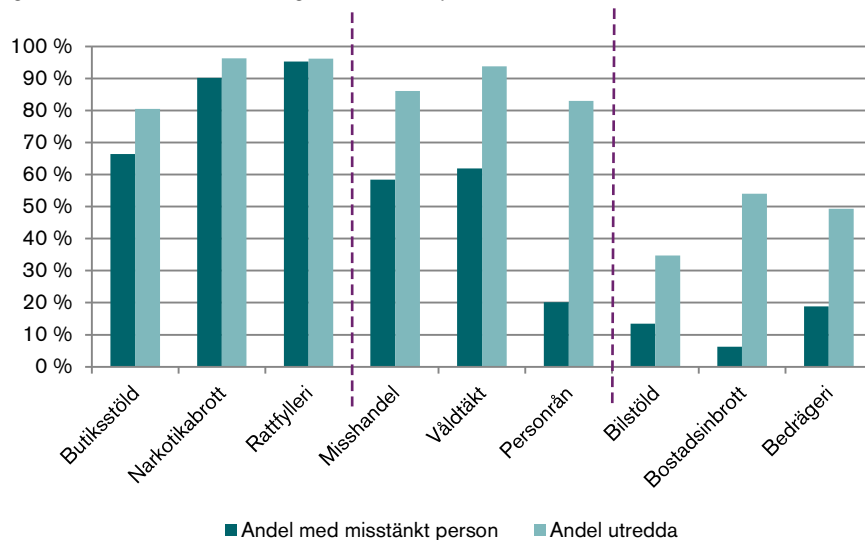
Figur 6. Andel brott med skäligen misstänkt person och lagföringsprocenten. År 2014.

Ett övergripande mönster är dock att de brottstyper som har en hög andel med minst en misstänkt person också har en hög andel utredda brott. Det hänger samman med att man oftast inleder en utredning om det finns en skäligen misstänkt person för brottet, som exempelvis vid spanings- och kontrollbrotten. Något lägre nivå på andelen utredda brott återfinns vid vålds-

brotten, och bland dessa brott är det också en mindre andel för vilka det finns en misstänkt person. Vid förmögenhetsbrotten, där andelen brott med minst en misstänkt person är väsentligt lägre än bland de andra brottstyper som valts ut här, är också andelen utredda brott lägre.

Figur 7. Andel brott med skälig misstänkt person och andel utredda brott. År 2014.

5. Andel åtalsbeslut bland personupplklarade brott

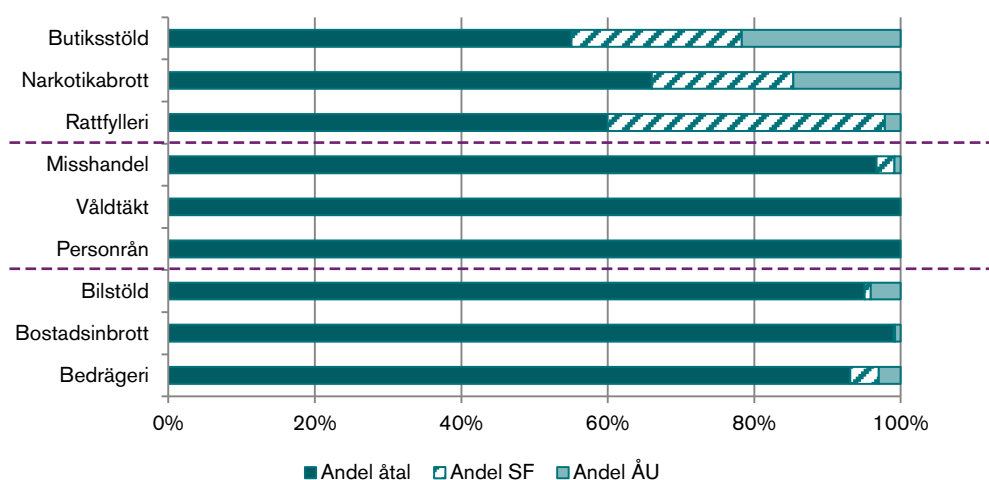
En ytterligare aspekt som kan studeras med den nya statistiken är hur stor andel av de personupplklarade brotten som består av beslut om åtal. De personupplklarade brotten omfattar alltså tre olika typer av personupplklarande beslut: åtal, strafföreläggande eller åtalsunderlåtelse. Dessa separeras i statistiken och kan studeras var för sig.

Andelen åtal skiljer sig mellan de utvalda brottstyperna. Störst andel åtal har våldsbrotten (misshandel, våldtäkt och personrån). De personupplklarade brotten vid våldtäkt och personrån omfattar endast åtal, och vid misshandel är andelen åtal 97 procent (se figur 8).

Även stöld- och förmögenhetsbrotten omfattar en stor andel beslut om åtal bland de personupplklarade brotten, mellan 93 och 99 procent.

De utvalda spanings- och kontrollbrotten (butiksstöld, narkotikabrott och rattfylleri) har en mindre andel åtal bland de personupplklarade brotten, mellan 55 och 66 procent.

Figur 8. Andel åtal, strafförelägganden (SF) och åtalsunderlåtelse (ÅU) bland personupplklarade brott.

6. Statistiken ger möjligheter till ytterligare analyser och jämförelser

Den nya statistiken över handlagda brott innebär en rad nya möjligheter till jämförelser med andra mått inom kriminalstatistiken, särskilt på sikt, då det kommer att finnas fler år för jämförelser.

När denna skrift tas fram omfattar statistiken över handlagda brott endast två enskilda år, varför det ännu inte är meningsfullt att studera utvecklingen över tid. När statistiken framöver kommer att omfatta fler år, kommer det dock att finnas möjligheter att göra analyser av förändringar över tid, gällande många olika aspekter av personuppleringen.

När det finns fler år att tillgå kommer det också att vara möjligt att göra regionala analyser, där olika verksamheter kan jämföras. Än så länge måste sådana analyser göras med stor försiktighet, eftersom det kan vara vanskligt att jämföra enskilda brottstyper på regionnivå, med relativt sett få fall, vid endast två enskilda år. Många faktorer kan påverka handläggningen av brott ett enskilt år i exempelvis ett visst polisområde. Det finns skillnader i hur stor del av brotten som utreds över landet för enskilda brottstyper, skillnader som kan bero på andra faktorer än brottens karaktär, till exempel olika rutiner och arbetsätt hos polisen. I framtiden kan dock statistiken över handlagda brott bli ett redskap för regionala jämförelser gällande olika aspekter av personuppleringen.

Möjligheterna till fler analyser av olika steg i den brottsutredande verksamheten ökar också i och med att den nya statistiken är en totalundersökning, där även de direktavskrivna brotten ingår. Den tidigare uppläringsstatistiken omfattade endast en delmängd av brotten, där det som kallades ouppklarade brott inte ingick.

Det finns också möjligheter att studera in- och utflödet i rättskedjan på ett nytt sätt, genom att jämföra statistiken över handlagda brott ett visst år med statistiken över anmälda brott samma år. Det kan exempelvis ge en indikation på graden av svårutredda ärenden. I vilken grad brott handläggs inom samma år som de anmäls, är också ett exempel på något som kan studeras, och som också säger något om snabbheten i de brottsutredande verksamheterna.

Den nya statistiken ökar också möjligheterna till internationella jämförelser av handläggningen av brott och nivån på och utvecklingen av personuppleringen i olika länder.

Referenser

Brå (2007). *Misshandel mellan obekanta: kan fler brott klaras upp? Del 1*. Rapport 2007:12. Stockholm: Brottsförebyggande rådet.

Brå (2009). *Misshandel mellan obekanta: kan fler brott klaras upp? Del 2*. Rapport 2009:1. Stockholm: Brottsförebyggande rådet.

Brå (2012). *Rättsväsendets hantering av ungdomsärenden: Handläggningstid och personupplärning*. Rapport 2012:5. Stockholm: Brottsförebyggande rådet.

Brå (2013). *Polisers syn på utredning av mängdbrott: Uppdraget ”Satsningen på fler poliser”*. Rapport 2013:20. Stockholm: Brottsförebyggande rådet.

Brå (2013b). *Målgruppsanpassning av kriminalstatistiken*. Stockholm: Brottsförebyggande rådet.

Brå (2014). *Handläggningstider i rättskedjan 2009–2012*. Rapport 2014:7. Stockholm: Brottsförebyggande rådet.

Brå (2014b). *Varför gav fler poliser inte ökad personupplärning? Slutrapport i uppdraget ”Satsningen på fler poliser”*. Rapport 2014:17. Stockholm: Brottsförebyggande rådet.

Brå (2015). *Handlagda brott: Slutlig statistik för 2014*. Sveriges officiella statistik. Stockholm: Brottsförebyggande rådet.

Brå (2015b). *Utvecklingen av förundersökningsbegränsning 2006–2014: Delrapport inom uppdraget Resultatutvecklingen avseende utredning och lagföring*. Rapport 2015:17. Stockholm: Brottsförebyggande rådet.

Brå (2015c). *Brå-Lean: Försöksprojekt för ökad upplärning av mängdbrott*. Rapport 2015:9. Stockholm: Brottsförebyggande rådet.

Riksrevisionen, RiR (2010). *Hanteringen av mängdbrott – en kärnuppgift för polis och åklagare*. RiR 2010:10. Stockholm: Riksrevisionen.

Bilagor

Bilaga 1. De utvalda brotten

Misshandel

I kategorin misshandel ingår alla brott under BrB 3 kap. 5, 6 §, dvs. misshandel och grov misshandel (ej med dödlig utgång).

Våldtäkt

I kategorin våldtäkt ingår alla brott under BrB 6 kap. 1, 4 §, dvs. våldtäkt och grov våldtäkt.

Personrån

I kategorin personrån ingår endast rån mot privatperson (ej funktionsnedsatt), vilket faller under BrB 8 kap. 5, 6 §. (Att funktionsnedsatta personer inte tagits med beror på att dessa brott redovisas uppdelat i statistiken om handlagda brott och inte kan slås samman. De är dock mycket få i relation till brotten mot ej funktionsnedsatta personer: 111 respektive 6 046 handlagda brott under 2014).

Bilbrott

Här ingår stöld av bil, som faller under BrB 8 kap. 7 § Tillgrepp av motordrivet fortkäffningsmedel.

Bostadsinbrott

Här ingår inbrottsstöld (dock ej av skjutvapen) i bostad, fritidshus m.m. (dvs. inklusive villa, radhus, lägenhet, källare, vind, fritidshus), som faller under BrB 8 kap. 1, 2, 4 §.

Butiksstöld

Här ingår stöld och snatteri i butik, varuhus m.m. som faller under BrB 8 kap. 1, 2, 4 §.

Bedrägeri

I kategorin bedrägeri ingår samtliga brott som faller under BrB 9 kap. 1-3 §, dvs. bedrägeri, grovt bedrägeri och bedrägligt beteende.

Rattfylleri

Här ingår rattfylleri och grovt rattfylleri, som faller under lagen (1951:649) om straff för vissa trafikbrott 4, 4a §. Det inkluderar även rattfylleri under påverkan av narkotika.

Narkotikabrott

Här ingår alla brott mot narkotikastrafflagen (1968:64) 1-3 §, dvs. inklusive överlåtelse, innehav, eget bruk och framställning av narkotika.

Bilaga 2. Sammanfattande tabell

Nedan presenteras en sammanfattande tabell över de nio utvalda brottstyperna, med uppgifter om bland annat lagföringsprocenten, personuppklaringsprocenten, andelen med en skäligen misstänkt person samt andelen åtalsbeslut bland de personupplaraade brotten.

Tabell 2. Sammanfattande tabell för de utvalda nio brottstyperna. År 2014.

	Antal handlagda	Antal utredda	Antal person-upplaraade	Lagföringsprocent	Person-upplaraingsprocent	Andel med skäligen misstänkt person	Andel åtalsbeslut bland person-upplaraade brott
Spanings- och kontrollbrott							
Butiksstöld	49 395	39 769	23 466	66 %	48 %	66 %	55 %
Narkotikabrott	97 057	93 440	49 836	58 %	51 %	90 %	66 %
Rattfylleri	13 266	12 759	10 334	82 %	78 %	95 %	60 %
Våldsbrott							
Misshandel	83 375	71 746	10 879	15 %	13 %	58 %	97 %
Våldtäkt	6 786	6 365	1 357	21 %	20 %	62 %	100 %
Personrån	6 046	5 015	577	12 %	10 %	20 %	100 %
Stöld- och förmögenhetsbrott							
Bilstöld	14 490	5 040	734	15 %	5 %	13 %	95 %
Bostadsinbrott	43 112	23 290	1 212	5 %	3 %	6 %	99 %
Bedrägeri	146 051	72 062	11 889	18 %	8 %	19 %	93 %